

oldalakon, a szorosba, az útra, a folyóba. És a vizek fellazították a málló, váló, omladozó sziklákat, hatalmas lökést adtak nekik, utánuk lendültek maguk is, gördítették őket, egyenest hanyat-homlok előre, le a szakadékba, a feneketlen mélységbe: az útra, a folyóba.

Tíz-húsz, ötven tonnás szikladarabok maradtak állva az úton és ásták be maguk a Radika köves ágyába. A Radika áradt. A Radika magasodott.

A vetések már mind elpusztultak. Az út is velük pusztult. Most a Radika folytatta harcát az életért. A Radika áradt, magasodott. Zúgott, tajtékszott, ágaskodott. Harcolt. De hiába zúdultak bele egyre újabb és újabb víztömegek. Mert a sziklák még nagyobb sokaságban torlódtak meg benne.

És megtörtént a csoda. A nagy, mély, széles folyó meghalt. Meghalt: kiszáradt, víz nélkül maradt. Kiszáradt a Radika. A Radikát utolsó cseppig eltorlaszolta a zuhogó szikla. Hiába duzzadt a sziklafal mögött egyre magasabbra a vize. Nem tudta elérni a kőpárkány magasságát. A Radika megszűnt létezni! A torlaszon, kőpárkányon túl kiszáradt.

És szárazon maradtak a Radika pisztrángjai. Vergődtek a köveken, a kavicsos száraz homokon.

Mint futótűz terjedt el a Radika halálának híre, a csodának híre a szorosban. Kosovrastól Rajesicáig. És az éhes radikálok rohantak csodanézni. Rohantak jóllakni.

Százszámra fogták ki a vergődő, ficáncoló halat.

És aznap, a szoros jóvoltából jóllaktak a radikálok.

A radikálok halat ettek.

Lőrincz Péter

Pályaválasztás a Szovjetunióban

Dnjepropetrovszkban három évvel ezelőtt tartották meg a különös konferenciát. A mozdonyjavító klubjában találkoztak a munkások, ifjúkommunisták, vasutasok, pártmunkások, mérnökök, építészek és diákok. Az összejövetel napirendje: az első gyermekvasút felépítése.

A gyűlés viharos volt, mert a gyermekvasút egészen új gondolat volt akkoriban. Ehhez hasonlót még Verne Gyula legfantasztikusabb könyvében sem találhatunk. A gyűlésen sok érdekes dolgot volt alkalmunk hallani.

„Micsoda új játékot akartok kipróbálni? — mondták a bizalmatlanok. A mozdony nem rongybabá, sem ólomkatona. Fel is robbanhat.“

A gyermekkertésznök véleménye szerint veszélyes játék a vasút. Vasutat gyermekek számára csak asztalon építhetünk gummikerekkel. Egy másik szónok azt ajánlotta, hogy építsenek vasutat, de csak díszletszerűt, mint a színházakban. Azután

pedig filmen mutassanak be tájakat és akkor a gyermekeknek az lesz a benyomásuk, hogy utaznak.

A gyermekvasút kezdeményezői, a pártvasutasok előhozakodtak az ő tervezetükkel. A gyermekvasútnak az lenne a célja, hogy a gyermekek játékközben műszaki ismereteket sajátítsanak el. A gyermekvasút új tehetségeket volna magához, akik munkájukat szeretettel végzik.

A kétkedőknek megmondták, hogy az első orosz vasútépítőket is hasonló nehézségekkel ijesztgették. Akkoriban azt mondták: „A mozdony füstjétől meg fog feketedni a tehének teje.“ „A fagyok kezdetével tönkre megy a vasút is“. Azzal jöttek, hogy a hóviharok be fogják temetni a síneket és a hidegben meg fog fagyni a gőz. A kétkedőknek még azt is megmondták, hogy minden új, ismeretlen vállalkozásnál megszokott jelenség a gyávaság. Aki fél a farkastól, az ne menjen az erdőbe.

Igy kezdődött Dnjepropetrovszkban az első nagy gyermekvasút építés.

Az elmúlt három év alatt még tizennégy gyermekvasutat építettek a Szovjetunióban.

A gyermekek a természetnél fogva tervezgetésre, ábrándozás-hajlamosak. Téves volna azonban azt hinni, hogy képzeletüket csak a Jeges-tenger és a repülés köti le. Mozdonyvezető, forgalmista, vagy állomásfőnök, — milyen fontos és érdekes hivatások! Csak szeretettel kell vezetni a gyermeket, fejleszteni tettvágyát, segíteni kell neki, hogy hivatását komolyan és képességei szerint megválaszthassa. Sokat segítettek ebben a gyermekvasutak. Módot nyújtanak a gyermeknek, hogy önállóságukat fejlesszék és hogy a munkában merészebbek és határozottabbak legyenek. Itt a gyakorlatban tanulják meg a vegytan, természettan, mehanika (erőműtan), elektrotechnika és számtan törvényeit. A gyermek kíváncsisága és tudásvágya óriási. Ez serkenti a fiatal vasutasokat, hogy új kísérleteken, kutatásokon és találmányokon törjék a fejüket.

A gyermekek élénken részt vesznek minden munkában. A vasútépítési irodában állandóan új tervrajzok futnak be. Az ország minden tájáról küldik a gyermekek a vasútállomások és egyéb épületek tervrajzait. Közülük nagyon sok a használható.

A gyermekek a munka minden ágába (tervrajzoknál, sínlerakásnál stb.) magukkal hozzák lelkesedésüket, élénk képzeletüket, feltaláló tehetségüket.

Kaganovics Lázár, vasútügyi népbiztos, a fiatal vasutasok kongresszusán kijelentette, hogy a gyermekvasút az előkészítő szakiskolákat van hivatva helyettesíteni. Minden fiú és lány, aki ezen a vasúton két három évig dolgozott és ezzel párhuzamosan vasúti szakiskolában tanult, dolgozhat már a vasútnál.

Nemrég befejezték a gorkiji (Nizsnij Novgorod) gyermekvasút építését. Gorkij város lakószai nagyobb költség nélkül 9 kilométer hosszú vasutat építettek gyermekeik részére. A gorkiji állomásraktárban találtak régimódú, keskeny síneket, talpfákat és egyéb szükséges anyagot, ami a keskenyvágányú vas-

úthoz kell és mindezt felhasználják a gyermekvasút építésénél.

Gorkij város minden lakója arra törekedett, hogy bármilyen módon is, elősegítse a vasútépítést. Büszkén is mondják: „A mi vasútunk.“ Így most ez a város nemcsak arról nevezetes, hogy itt van Európa legnagyobb utógyára és Maxim Gorkij háza, ahol a Gorkij-múzeum van. Ma már azzal is dicsekedhet, hogy itt van a legjobb gyermekvasút is.

„Haza“ — ez az új vasút első állomásának neve. Szép kétemeletes palota, melyet kerek kupola díszít. Homlokzatán a Szovjetunió tagállamainak címerei láthatók.

A második állomás Majakovszki Vladimir, a híres szovjet-költő nevét viseli. Ezt egy Szidoresuk nevű ifjúmunkáslány tervezte. Nem kis feladat volt, méltónak kellett lennie a nagy költő nevéhez. Az ő nevét viseli a moszkvai földalatti vasút legszebb épülete is. A fiatal komszomolka jól oldotta meg a kitűzött feladatot, a gorkiji gyermekvasút Majakovszki állomása szép és eredeti.

A harmadik állomás az erdőben van és Puskin nevét kapta. Ezt az épületet a költő regéinek egyes alakjai ékesítik.

Végül a negyedik állomás a „Boldogság“ nevet kapta. Ez a munkásnegyedben, az autógyarak közelében van. Nemcsak állomás, hanem gyermekklub is.

A gorkiji gyermekvasúton szép vasúti híd is vezet a Rdjavka folyón keresztül. Van négy szabályos átjárója órházakkal.

A fiatal vasutasoknak nagy vagyonuk van: két mozdony, tizenkét puhaülésű személykocsi, hőkotrógép, motorhajtány pótkocsival, telefonállomás, önműködő jelzőkészülék és rádió. Minden olyan, mint a felnőtteké, csak hogy kisebb méretű.

A gorkiji gyermekvasúton állandóan kétezzer gyermek dolgozik. Hetenként egyszer két és fél órára felhúzzák a vasutas egyenruhát és mint állomásfőnök, forgalmista, fékező, stb. szolgálatba lépnek. Utánuk mások jönnek. A gyermekek óriási türelmetlenséggel várják a percet, mikor kerül rájuk a sor. Egész héten szorgalmasan tanulnak, mert a vasúton csakis jó tanulók dolgozhatnak. A gyermek-vasutas mint váltóór kezd a munkáját de minden fokozaton egészen a vasútigazgatóig végig kell mennie, amikor is szakmát választhat.

Ennél a vasútnál a munka nemcsak játék. A kis vasút évente egymillió utast szállít a Molotov autógyárba és vissza a városba. Az utasok között természetesen felnőttek is vannak.

Ez év őszéig még nyolc ilyen gyermekvasutat építenek. Gyermekvasutat kap Cseljábinszk, Ashabád, Taskent, a Donmenti Rosztov, Hárkov, Kijev és az Amúr-vasút Mihájlovo-Csesznokovszkája állomása.

Újjáépítik a fehéroroszországi másfél kilométer hosszú gomelyi vasutat is, melyet igen kezdetlegesen építettek fel. A terv szerint a vasút hat kilométer hosszú lesz és a „lokomotív“ stadiont összeköti a Szozs folyóval. A gyermekek kérésére itt csónakállomást és strandfürdőt építenek nyárra, télen pedig si- és koresolyapálya lesz.

A legnagyobb gyermekvasút Moszkvában lesz: 80 kilométer. Az Izmailovszki negyed Sztalinról elnevezett kultúr- és pihenő-parkban fogják felépíteni. Körülzárja a park északi, keleti és déli oldalait. A felén villanymozdonyok közlekednek, a másik felén gőzmozdonyok. A moszkvai vasutasotthonban nemrég ki is állították az erre vonatkozó tervrajzokat.

A moszkvai gyermekvasút sokban különbözik az eddigiektől. Kilenc állomása lesz, melyek mindegyike különös követelményeknek fog megfelelni. Az egyik a fiatal vasutasok testnevelését szolgálja, a többiek kulturális és katonai célokat. Egyik a gyermekeket a mezőgazdasággal ismerteti meg, stb. Az építészek a tervezetek kidolgozásánál tekintetbe vették mindegyik állomás külön követelményét.

Minden pihenést szolgáló állomás moziateremmel, olvasóteremmel, könyvtárral, stb. rendelkezik. A tervrajzokat a legjobb moszkvai építészek dolgozták ki és ezeknél figyelembe vették a gyermekek javaslatait és kívánságait.

A moszkvai vasutat gyönyörű tájon építik fel. A vonat folyók és tavak mellett, sötét alagutakon keresztül megy, míg végül magas hegyre mászik. Az utas így megismerkedhetik a vasutaszakma fordulataival. A gyermekek mindent készségesen megmagyaráznak, csak az utasnak pontosan be kell tartani a szabályokat. Mert a gyermekvasutakon példás a rend. Semmiféle fegyelmezetlenséget nem tűrnek el és jaj annak, aki a fegyelem ellen vét, alaposan megleckéztetik. Fegyelem nélkül a gyermektől sem várhatunk komoly és eredményes munkát.

(„Politika“ 1940 aug. 25.)

.....

Téglagyárban

Langyos szél susogott a fák közt. A házak némán, hangtalanul lapultak egymás mellett. Tavasz volt.

Ujházi Péter álmosan, görnyedt háttal csaszlogott el az egymásra lapuló házak között. Rossz bocskora nagyokat plattyant a járdán. Még alig múlt két óra. Munkára ment a téglagyárba.

Ki- és behordó volt, egész nap a téglát hordta, izzadva, tajtékozva négy társával együtt. Azok négyen csak négy óra felé jönnek, de ő korábban bemegegy, nem hogy hamarabb nekifogjon rendes munkájának, hanem hogy kiganézzon az ispán tehene alól, és hogy megvakarja. Így szokta minden reggel. Az ispán szerette is.

— Jó gyerek a Péter, mindent megtesz — szokta mondani.

Az ispán felesége meg néha jobban megcsurgatta a féllite-rest, mikor a tejet mérte neki. Az ispánné árulta a tejet a téglagyár munkásainak. Volt, aki máshonnan hozatta és fél dinárral olcsóbban kapta literjét, de ez a másik évben nem kellett a munkán. Az ispán talált rá módot, hogy az ilyet kitudja a gyárból. Sűrűn váltakoztak a munkások. Senki sem bírta sokáig, hogy